

ANALIZA BILANSA

Dodatak „Narodnom Blagostanju“

BROJ 35

BEOGRAD, 2 SEPTEMBAR 1939.

GODINA X

Sadržaj:

Šumsko-industrijsko preduzeće »Šipad« a. d. — Sarajevo
Srpsko akcionarsko rudarsko i topioničko industrijsko društvo »Sartid«, Beograd

SUMSKO-INDUSTRIJSKO PREDUZEĆE »ŠIPAD« A. D. — SARAJEVO

Sa 1938 završeno je 38 godina rada šumskog industrijskog preduzeća »Šipad« a. d., koje je imalo veoma burnu i interesantnu istoriju. Preduzeće je osnovano 1900 od strane bavarskog industrijalca Ota Štajnbajsa, koji je bio dobio koncesiju za eksploataciju bosanskih šuma. Štajnbajs je početka bio glavni akcionar. Međutim, on je vršio eksploataciju tako neracionalno sa gledišta šumske privrede — a u svoju korist — da je u bosanskom saboru opozicija bila sve jača, tako da je on najzad morao da ustupi 18.000 komada svojih akcija zajedničkom ministarstvu finansija za račun bosansko-hercegovačkog zemaljskog erara. Odnosni ugovor potpisan je u Beču 16 maja 1913. Uskoro zatim naišao je i svetski rat. Posle oslobođenja Jugoslavija je kao naslednica bivše Austro-Ugarske postala gospodar Šipada, Zatim je, na zaprepašćenje celog sveta, jedan ministar šuma i rudnika prodao to preduzeće ponovo Austrijancu Kerneru. Ta je prodaja bila toliko besmislena, da je Kerner, uvidevši to, sam vratio kupljene akcije našoj državi. Otada funkcioniše »Šipad« kao akcionarsko društvo sa našom državom kao isključivim akcionarom.

Jedna od najpovoljnijih posleratnih poslovnih godina »Šipada« bila je 1929, u kojoj smo imali i rekordni izvoz drvnih proizvoda sa 2.469,8 miliona tona u vrednosti od 2.081,1 miliona dinara. Međutim, kao što je izvoz drva u godinama pre prosperiteta od 1926 pokazivao svake godine porast tako se i posle 1929 kriza sve jače osećala. »Šipad« je i 1930 godinu završio sa dobitkom, ali je posle toga naišao čitav niz godina koje su stalno završavane sa većim ili manjim gubicima, dok se u 1937 prilike nisu popravile. Ta godina je za »Šipad« i inače neobično značajna. Pre svega, »Šipad« je u toku 1937 godine otkupio svu imovinu »Krivaje« pa je u novembru te godine otpočeo s radom i na njenim strugarima u Zavidovićima. To je preduzeće iz osnova obnovljeno, tako da se smatra da je njegova pilana po veličini i tehničkoj usavršenosti druga u Evropi. U decembru 1937 izvršena je, najzad, i fuzija »Šipada« sa Fabrikom celuloze a. d. u Drvaru i »Durmitorom« a. d. za eksploataciju i trgovinu drvom u Sarajevu.

Obnavljanjem eksploatacije u području bivše »Krivaje« i preuzimanjem »Durmitora« (čije se šume nalaze u bazenu reke Tare, a strugare u Ustipraču) »Šipad« je sebi obezbedio nove velike mase drva, a fabrika celuloze potrebne joj otpatke. Već je i stari »Šipad« bio naše najveće drvarsko preduzeće i jedno od najvećih preduzeća ove vrste u Evropi, a novi ujedinjeni »Šipad« je neosporno najveće evropsko šumsko preduzeće. U toku 1937 došlo je i do unutrašnje reorganizacije »Šipada« putem novog statuta, a u toj godini su rešeni i neki drugi veliki problemi koji su se bili nametnuli za vreme teške krize od 1931 do 1936. Čitaocima naših ranijih analiza poznati su i ti problemi i način na koji su rešeni, pa ovom prilikom u to nećemo da ulazimo.

U člančiću »Upotunjavanje komercijalizacije Šipada«, koji smo objavili u broju 21 od 27 maja ove godine, saopštili smo našim čitaocima da je propisana nova Uredba kojom je komercijalizacija »Šipada« upotunjena. Sa prošlom godinom »Šipad« je završio rad pod starim režimom, koji je bio od prilike sledeći. Na staroj teritoriji, tj. između Drvara, Dobrljina, Knina i Jajca »Šipad« je radio na osnovu dugoročnog ugovora sa državom. Po tom režimu određuje država svake godine »etat« tj. količinu, drvene mase koja se ima te godine poseći, a eksploatator plaća ugovorenu taksu. U području bivše »Krivaje« važio je, međutim, režim koji država misli uopšte da generališe i po kojem ona određuje drva koja će se poseći pa ih sama poseće, eventualno i iznese na saobraćajno mesto i onda prodaje pojedinih industrijalcima. Novom Uredbom »Šipad« je oslobođen zadatka, koji se ne slaže sa karakterom privrednog preduzeća. U vreme krize on je bio produžio s intenzivnom proizvodnjom, da bi stanovništvu pasivnih krajeva u kojima je radio obezbedio hleb. Time je on u stvari vodio jedan deo državne socijalne i konjunkturane politike. Novom Uredbom on se oslobada nekomercijalnih zadataka.

Glavna karakteristika »Šipadove« delatnosti u poslednje vreme je nedovoljnost materijala. I po »etatu« određenom na osnovu dugoročnog ugovora i putem kupovina od države u području bivše Krivaje »Šipad« dobija daleko manje nego što je kapacitet njegovih prerađivačkih postrojenja (pilana i fabrike celuloze). Evo najglavnijih podataka o »Šipadovoj« proizvodnji rezane građe u toku poslednjih 5 godina.

Godina	Prerađena oblovin	Dobijena građa
1934	347.500 m ³	196.500 m ³
1935	310.150 m ³	160.250 m ³
1936	303.670 m ³	147.000 m ³
1937	264.000 m ³	146.000 m ³
1938	296.767 m ³	160.822 m ³

»Šipad« je u prošloj godini proizveo oko 160.000 m³ rezane građe, 28.000 prostornih metara celuloznog drva i 3.800 tona celuloze. Produkcija celuloznog drva u šumama Šipadovog područja bila je u svemu 106.665 prostornih metara. Pored toga su izrađene u šumama i manje količine sporednih proizvoda. Šta ove cifre znače, razumeće se tek onda, ako se uzme u obzir da je bilo godina kad je Šipad izrađivao do 700.000 m³ građe i odgovarajuće količine ostalih proizvoda. Ova nedovoljnost sirovina dolazi otuda, što se šumska uprava danas trudi da spreči pustošenje šuma. »Šipad« danas radi u glavnom oko kompleksa »Klekovače-planine«, gde još ima dosta dobre šume.

»Šipad« ima pet industrijskih postrojenja: četiri strugare i jednu fabriku celuloze. Jedna strugara je u području bivše »Krivaje«, u Zavidovićima, najveća i najlepša. Druga je u Drvaru, treća u Dobrljinu, a četvrta u Ustipraču. Ona u Dobrljinu seče samo tvrdo drvo, koje »Šipad« kupuje u konkurenciji sa drugim preduzećima u Hrvatskoj i u ostalim kraje-

vima u kojima ima hrastovine. U ostalim svojim strugarama »Šipad« prerađuje uglavnom crnogoricu i nešto lisnatog drva. U toku 1938 sve strugare preradile su ukupno 252.664 m³ čamove oblovine, 11.433 m³ borove, 11.733 m³ bukove i 20.937 m³ hrastove oblovine. Što se tiče Fabrike celuloze, koja se nalazi takođe u Drvaru, odmah uz samu strugaru, nju je podigao jedan Švajcarac, Štajnbajsov prijatelj, 1906 godine. Ona je više stajala nego radila. Bilo je tu raznih uzroka: jedamput je bila skupa sirovina, drugi put sirovina nije bila dobra, treći put su bile suviše niske cene na svetskom tržištu itd. Najzad, i samo postrojenje bilo je već dosta zastarelo. U toku 1936 država je kupila akcije od Švajcarca i krajem 1937 unela je, kao što je već spomenuto, i to preduzeće u sastav »Šipada«. U toku 1937 fabrika celuloze je temeljno obnovljena. Radila je neko vreme sa dobrim uspehom — dok su cene bila visoke. U toku 1938 kroz 8 meseci je pauzirala, jer se posao nije rentirao. Ove godine fabrika celuloze opet radi i treba da uđe u sastav novog državnog industrijskog koncerna nazvanog »Celuloza«.

U svom poslednjem izveštaju uprava »Šipada« napominje da se na osnovu iskustva iz 1938 godine može reći da proširenje poslovanja, koje je izvršeno pred kraj 1937, nije bilo u skladu sa sretstvima koja su preduzeću stajala na raspoloženju. Kroz celu 1938 godinu »Šipad« se morao boriti s ozbiljnim finansiskim teškoćama, tako da je briga oko dobave momentano potrebnih gotovina potiskivala u pozadinu mnoge druge opravdane obzire. Početkom 1939 intervencijom države pomenuta nelikvidnost je, najzad, ipak uklonjena.

Prošlogodišnje poslovanje u novim odeljenjima nije takođe bilo zadovoljavajuće. Kao što je već spomenuto, fabrika celuloze stajala je veći deo godine. Strugara u Zavidovićima nije imala dovoljno sirovine za preradu, a u koliko ju je i dobijala, morala je za nju plaćati previsoke cene, tako da je radila sa gubitkom. Nasuprot tome proizvodnja čamove grade u Drvaru i Ustipračići bila je rentabilna. Prošlogodišnje poslovanje sa hrastovinom nije takođe bilo zadovoljavajuće. Za to se navode tri uzroka: skupa sirovina, okolnost da su od proizvodnje prodane samo slabije vrste i da su se morale podmiriti obaveze iz 1936 i 1937 godine uz tadašnje cene koje su bile nepovoljnije od današnjih. Ni rad sa bukovinom nije se rentirao.

Od zaliha iz prethodne godine, kao i od nove produkcije i kupljene grade »Šipad« je prodao:

God.	Jelcve grade	Bukove grade	Hrastove grade	Celuloze
1934	209.079 m ³	9.064 m ³	—	—
1935	186.644 m ³	14.411 m ³	—	—
1936	141.430 m ³	6.789 m ³	753 m ³	—
1937	166.000 m ³	9.220 m ³	3.870 m ³	—
1938	136.311 m ³	5.656 m ³	5.829 m ³	6.999 tona

Pored količina navedenih u gornjoj tablici »Šipad« je za vreme sankcija preuzeo od malih strugara i izvezao oko 22.000 m³ grade a u toku 1937 daljih 21.000 m³. I u toku prošle godine »Šipad« je nastavio sa prikupljanjem i izvozom proizvodnje malih strugara, ali se odnosni podaci više ne iskazuju zasebno. Inače, »Šipad« i dalje smatra rad na svetskom tržištu svojim glavnim zadatkom. U zemlji on plasira samo robu koja nije sposobna za izvoz, u prvom redu težinski škart. U pogledu izvoza u pojedine zemlje, uprava veli da je mogućnost plasmana na talijanskom tržištu i u 1938 ostala ograničena; na nemačkom tržištu, uprkos velikoj tražnji i dobrim cenama, rad je bio otežavan raznim regulativnim merama (poteškoće oko dozvola za uvoz itd.); englesko tržište nije pokazivalo nikakvog interesovanja za našu čamovu gradu, a špansko tržište nije još oživelo; nasuprot tome vrlo

zadovoljavajući bio je rad na severoafričkom i južnoameričkom tržištu.

U sledećoj tablici donosimo glavne bilansne podatke »Šipada«, Fabrike celuloze i »Durmitora a. d.« pre njihove fuzije i bilanse »novog« Šipada za 1937 i 1938 godinu.

	Stari Šipad 1937	Fabrike celuloze 1937	Durmi- tor a. d. 1937	Novi Šipad 1937	Novi Šipad 1938
u hiljadama dinara					
Aktiva					
Investicije	12.914	6.574	1.878	21.366	26.676
Železnice	7.758	—	2.200	9.958	11.518
Hart. od vred.	12.896	92	8	1.853	16.806
Gotovina	1.921	18	215	2.118	2.767
Dužnici	58.626	4.953	3.038	56.724	72.630
Zalihe grade	27.371	7.768	4.324	39.463	68.294
Stabla	—	—	7.016	7.016	6.263
Mater. i nam.	10.733	1.980	688	13.401	15.489
Inventar	997	—	202	1.199	2.174
Rimese	—	—	—	—	113
Durmitor	29.598	—	—	—	—
Nekr. Krivaje	6.698	—	—	6.698	7.944
Pren. stavke	144	—	—	144	287
Kaucije	—	—	666	666	590
Zbir aktive	169.656	21.385	20.235	160.606	231.552
Pasiva					
Glavnica	20.000	(12.000)	(3.000)	20.000	65.000
Rezervni fond	3.356	—	—	3.356	3.655
Potporni fond	278	—	—	278	280
Penzioni fond	—	—	—	—	100
Poverioci	136.304	827	471	125.566	152.023
Akcepti	7.750	—	—	7.750	7.750
Kaucije	—	—	666	666	590
Razna pasiva	—	—	—	—	1.160
Dobitak	1.968	49	—	2.990	993
Zbir pasive	169.656	876	1.137	160.606	231.552

Već prilikom analize »Šipadovog« bilansa za 1937 godinu konstatovali smo da aktiva »novog« Šipada ne predstavlja prosti zbir aktive »starog« Šipada i preduzeća koja je on putem fuzije apsorbovao. Krajem 1938 zbir bilansa »novog« uvećanog Šipada iznosio je 231,55 mil. i bio je za 71 mil. din. veći nego u 1937. Gotovo sve pozicije u aktivi povećane su u poređenju sa prethodnom godinom — investicije za 5,3 mil., železnice za 1,56 mil., hartije od vrednosti za 14,95 mil., dužnici za 16 mil., zalihe grade za oko 29 mil., zalihe materijala i nameštaj za 2 mil., inventar za 1 mil. din. i nekretnine »Krivaje« za 1,25 mil. To je posledica izvršenih novih investicija i povećanja volumena poslova. Na strani pasive vidimo da je glavnica povećana za 45 mil., sa 20 na 65 mil. din., dok su poverioci porasli za 26,5 mil., sa 125,5 mil. krajem 1937 na 152 mil. din. u 1938.

Iz bilansa »Šipada« ne može da se stvori ni bleđa slika tog preduzeća, koje je svakako najveće u Jugoslaviji. Kad samo pomislimo na to da Šipad ima preko 700 km železnice, od kojih otpada 360 km na pruge koje služe zemaljskom saobraćaju više nego Šipadovoj potrebi (a ostatak su t. zv. šumske pruge — krila), onda se može po tome da vidi da samo u železnicama leži nekoliko stotina miliona dinara. Međutim, krajem 1938 u bilansu »Šipada« železnice su iskazane sa ciglo 11,5 mil. Ovo se može objasniti time, što se železnice koje služe specijalnim ciljevima amortiziraju mnogo brže nego druga postrojenja. I u pogledu ostalih investicija može se reći, da im je stvarna vrednost nekoliko puta veća od knjigovodstvene. Investicije bivše »Krivaje« bilansirane su sa 7,94 mil., a ostale investicije Šipada (strugare u Drvaru, Dobrljnu i Ustipračići, fabrika celuloze itd.) sa 26,67 mil.

Evo, najzad, i računa gubitka i dobitka »Šipada« za poslednje četiri godine.

Rashodi	1935	1936	1937	1938
	u hiljadama dinara			
Prenos gubitka	10.929	13.627	—	—
Opšti troškovi	4.491	4.866	3.509	6.849
Kamata i provizije	2.199	1.866	2.266	4.305
Osiguranje	759	796	818	1.186
Porezi	831	949	1.134	2.130
Amortizacija	—	—	597	982
Kursna razlika	481	—	—	209
Potpore i milostinja	427	263	218	342
Pruga Mlinište-Jajce	1.288	1.323	—	—
Dobitak	—	—	2.990	993
Prihodi				
Prenos dobitka	—	—	—	256
Roba »Šipada«	7.778	8.650	11.510	16.740
Roba »Celuloze«	—	—	1.022	—
Prenos gubitka	10.929	13.627	—	—
Gub. tek. god.	2.698	1.413	—	—
Zbir prihoda	21.405	23.690	12.533	16.996

Brutoprihod »Šipada« u 1938 iznosio je 16,74 mil. i bio je za 45,4% odnosno za 5,23 mil. din. veći nego u 1937. Čisti dobitak u prošloj godini ipak ne dostiže ni jednu četvrtinu onoga iz 1937, jer su znatno povećani i svi rashodi. Opšti troškovi iznosili su 6,85 mil. prema 3,51 mil. u 1937. U poređenju sa prethodnom godinom su gotovo udvostručeni i izdaci za kamatu i proviziju, a tako isto i porezi. Najzad, i amortizacija je za oko 400 hilj. din. bila veća nego u 1937 godini. Zajedno sa prenosom od 256 hiljada iz 1937, ukupni čisti dobitak iznosi 993 hilj.

U upravi »Šipada« za 1938 bila su gospoda: d-r Ivan Pavičić (pretsednik), inž. Milan Manojlović i inž. Roman Sarnavka (potpretsednici), Gojko Rakić, Asim Muharemagić, Stanko Nikolić, Milan Banjac, Vlado Ivić i Rasim Hromalić. U nadzornom odboru nalazila su se g. g.: Kosta Spasojević (kao pretsednik), Dušan Stakić, d-r Vojislav Rašić, Stevan Radenović i Redžep Sulejmanović. Generalni direktor bio je g. Milan Urmanski. Na poslednjoj glavnoj skupštini za pretsednika upravnog odbora izabran je g. inž. d-r Žarko Miletić, a u upravu su ušla gospoda: d-r Luka Čabraić, Asim Muharemagić, Dušan Stakić, inž. Roman Sarnavka, Dragoljub Pavlović, Ahmed Kapetanović, Muhamedbeg Maglajića i Stanko Nikolić. U nadzorni odbor ušla su gospoda: Petar Marinković, inž. Jovan Savin, Abdulah Hadži-Alić, Boško Karanović i Redžep Sulejmanović.

SRPSKO AKCIONARSKO RUDARSKO I TOPIONIČKO INDUSTRIJSKO DRUŠTVO »SARTID«, BEOGRAD

Razvitak teške industrije u našoj zemlji nije bio jedinstven. U krajevima, koji su pre rata pripadali Austrougarskoj monarhiji bilo je nekoliko preduzeća koja su predstavljala oblike najteže gvozdene industrije — proizvodnja gvožđa i čelika. Ti krajevi oskudevani su u lakšim oblicima — prerađivačkoj industriji — koji su se okupili oko potrošačkih centara. Na području predratne Srbije gvozdena industrija se razvijala baš u suprotnom pravcu. To je tako došlo silom prilika. Kad je pok. Đorđe Vajfert osnovao Sartid uz sudelovanje Rešice — tada jednog od najvećih preduzeća gvozdene industrije na području Austro-ugarske monarhije — određen je novom preduzeću kao cilj, da se stara o iskorišćavanju rudnog blaga u Srbiji. Društvo je dobilo koncesije za istraživanje rudnog blaga na Rudniku. Istraživačke radove preki-

nuo je rat. Posle rata napušten je plan osnivanja teške gvozdene industrije. Zemlja je bila kapitalom siromašna, a izgrađivanje teške industrije zahtevalo je mnogo kapitala, a i mnogo vremena — drugi faktor igrao je važnu ulogu. Potreba za proizvodima gvozdene industrije bila je hitna u opustošenoj Srbiji. Za vreme rata su najviše stradali objekti javnog saobraćaja, kao mostovi, gvozdene konstrukcije, zatim železnički i rečni vozni park. S obzirom na to »Sartid« je počeo u svojoj, u 1921 g. u Smederevu podignutoj fabrici da proizvodi za državnu potrebu gvozdene konstrukcije, mostove, vagona, lokomotive, kotlove, pontone, parobrode, šlepove itd. Država međutim, kao trgovački partner nije pružala društvu ni potrebnu sigurnost, pa ni potrebnu zaradu. Sartid je dobro došao kao liferant u prvoj nuždi, ali posle kada su počele reparacije država se počela kolebati — da li da se snabdeva isključivo na teret reparacija ili kod domaće industrije. Da je još ostalo — kod tako pogrešnog postavljenog alternativnog pitanja ne bi došlo do veće štete. Ali država je pod uticajem raznih političkih struja — koje su se menjale na vlasti — primenjivala čas jedan, čas drugi pravac. Pod takvim okolnostima »Sartid« nije se mogao razvijati, pošto racionalno iskorišćavanje fabrike nije bilo moguće. To je bila samo jedna tamna strana poslovanja sa državom. Druga je bila takode vrlo teško podnošljiva za fabriku. Država naime, kao što je to opšte poznato, sve do pre pet godina nije plaćala redovno svoje liferante. Naročito u to vreme, kada se »Sartid« bavio isključivo liferacijama državi, nije bilo retko da se godinama čekalo na isplatu računa.

Videći, da svoj opstanak ne može nasloniti isključivo na vezu sa državom, »Sartid« je izvršio preorientaciju i počeo sa proizvodnjom alata i gvozdenih predmeta masovne potrošnje. Fabrikacija tih proizvoda počela je punom parol u 1928 god. U prvo vreme je bilo uspeha, ali kriza, koja je posle kratkog vremena počela, opet je stavila upravu fabrike pred sudbonosne odluke. Ona je obustavila, na osnovu sporazuma sa Brodskom fabrikom vagona — proizvodnju vagona. Istovremeno je podigla valjaonicu lima. Ona je sve više proširivana i modernizovana. Osim toga je Sartid počeo da proizvodi i okruglo, fasonovano i šipkasto gvožđe kao i kovanu i presovanu gvozdenu robu.

Podizanjem valjaonice počeo je vrlo interesantan razvitak, koji je vrlo redak u istoriji metalurgije. Sartid je počeo sa proizvodnjom gotovih fabrikata a potom je išao ka težim oblicima. Taj razvitak je okončan podizanjem visoke peći u Majdanpeku kod piritne rude. U nedostatku koksa, u našoj zemlji je pravilo da se topionička industrija izgrađuje kod rudnika gvožđa. U zemljama bogatim ugljem koji je sposoban za proizvodnju koksa topionička industrija se naseljava kod rudnika uglja. Sartid je u sretnom položaju da za topioničke svrhe umesto koksa može upotrebiti drveni ugalj, koji se lako proizvodi u najbližoj okolini u bogatim šumama. Visoku peć upotpunjava Siemens-Martinova peć, koja je podignuta u Smederevu. Ona proizvodi iz sirovog gvožđa čelik, koji se dalje prerađuje u Sartidovim fabrikama. I kod podizanja Siemens-Martinovih peći uprava fabrike je pošla novim putevima. Ona ne proizvodi čelik kod rudnika, nego u Smederevu. To se može da čini zahvaljujući povoljnim saobraćajnim okolnostima. Gvožđe iz Majdanpeka ide žičanom železnicom do Donjeg Milanovca, a zatim Dunavom do Smedereva. Podizanjem visoke peći u saradnji sa Majdanpečkim rudarskim društvom »Sartid« je zatvorio krug u proizvodnji gvožđa. Sartidove fabrike proizvode sve, od sirovog gvožđa do lade.

Spoljni posmatrač nikada ne može da ceni šta znači takav industrijski poduhvat u praksi. Ni u najnaprednijim industriskim zemljama ne mogu takva preduzeća da se osposobe za rentabilan rad od danas do sutra. Kod nas, gde ne-

dostaju vrlo važni preduslovi za uspešan razvitak gvozdene industrije — u prvom redu kvalifikovana radna snaga — mora se računati sa dužim vremenom dok se pređe preko prvih teškoća. U godišnjem izveštaju društva napomenuto je, da je rad fabrike bio kočćen zbog oskudice u školovanom stručnom osoblju. Uprava se nada da će se tek u idućoj godini proizvodnja razvijati u punoj meri — ako naravno, kako se u izveštaju kaže, ne nastupe nepredviđeni događaji. Glavne pozicije bilansa i računa gubitka i dobitka za poslednje četiri godine ovako izgledaju.

Aktiva	1935	1936	1937	1938
	u hiljadama dinara			
Investicije	53.671	59.926	61.143	77.794
Nove investicije	255	7.217	16.650	3.991
Materijal na stovarištu	13.396	17.928	28.494	36.094
Dužnici	12.053	12.538	6.827	8.356
Blagajna	353	480	425	320
Hartije od vrednosti	585	958	937	1.007
Gubitak sa prenosom	5.469	—	—	—
Pasiva				
Glavnica	50.000	45.000	45.000	45.000
Rezervni fond	448	453	500	600
Fond amortizacije	12.554	17.324	19.846	22.084
Zadužnice	—	6.000	6.000	6.000
Poverioci	22.779	24.160	41.505	52.326
Dobitak tek. godine	206	583	1.608	380
Dobitak sa prenosom	—	110	1.625	426
Zbir bilansa	85.782	93.047	114.476	127.562
Rashodi				
Prenos gubitka	5.675	473	—	—
Upravni troškovi	1.515	1.798	2.198	2.464
Kamate	1.680	976	1.364	2.252
Porezi	1.484	2.469	3.168	4.142
Otpis investicija	2.252	4.770	2.522	2.237
Dobitak sa prenosom	—	110	1.625	426
Prihodi				
Prenos dobiti	—	—	16	46
Brodogradilište	667	236	159	917
Druga odeljenja	6.231	10.257	10.567	9.591
Od efekata	51	44	44	40
Razni prihodi	193	59	191	928
Gubitak sa pren.	5.469	—	—	—
Zbir prihoda ili rashoda	12.611	10.596	10.877	11.522

Zbir bilansa povećao se i u 1938 g. i iznosio je 127,6 mil. din. prema 114,5 mil. din. u 1937 g. Najveći deo zbira bilansa čine investicije sa ukupno 81,6 mil. din. prema 77,8 mil., 61,1 mil. i 53,9 mil. din. u prethodnim trima godinama. Nove investicije u 1938 godini daleko zaostaju iza onih u 1937 i 1936 godini. Iz toga bi se moglo zaključiti da su glavne investicije završene i da su u toku godine izvedene još izvesne dopune. Za poslednje tri godine društvo je izdalo za investicione svrhe 27,7 mil. din., od toga najmanje u 1938 g., okruglo 4 mil. prema 16,6 mil. i 7,2 mil. din. u prethodnim godinama. Najvažniji i najveći investicioni period Sartida bio je u poslednjim trima godinama. Za sve ranije vreme Sartidovog rada, ako računamo samo posleratno vreme, otpada na investicije 53,6 mil. din., koje su izvedene za 15 godina. Pri tome treba još uzeti u obzir, da visoka peč nije uvedena u bilansu »Sartida« nego Majdanpečkog društva. Na osnovu sporazuma ta visoka peč spada u industrijski inventar Sartida. Njegov industrijski potencijal je prema tome još u znatno većoj meri porastao nego što se to vidi iz bilansa.

Drugu važnu poziciju čini materijal na stovarištu, koji se sastoji od sirovina, polufabrikata, gotove robe i nedovršenih radova. Njena vrednost je dostigla rekordnu visinu sa 36,1 mil. prema 28,5 mil., 17,9 mil. i 13,4 mil. u prethodnim trima godinama. Ta pozicija je čak prevazišla i svoj dosadnji najviši nivo sa 33,4 mil. din. u 1927/28 godini. Porast te pozicije prirodna je posledica veće proizvodnje, koja iziskuje veće zalihe kako potrebnih sirovina tako i gotovih proizvoda. Dužnici, iako su porasli sa 6,8 mil. u 1937 god. na 8,4 mil. din. još su niži nego što su bili u godinama ranije. U 1928/29 god. dužnici dostigli su 35,1 mil. din. U to vreme je država dugovala znatnu svotu društvu. Čim je država počela bolje da plaća ta pozicija se počela naglo da smanjuje. Posle su i porudžbine države postale znatno manje, što je takođe doprinelo smanjenju ove pozicije. Privatne mušterije koje čine gro kupaca Sartida ne traže tako velike kredite kao država.

Glavnica »Sartida« ostala je na nivou prethodne dve godine sa 45 mil. din. Ona je u 1936 g. bila smanjena za 5 mil. din. da bi se eliminisao gubitak. Rezervni fond iznosio je 600.000 din. za 100.000 din. više nego prethodne godine. »Sartid« vrši amortizacije svojih postrojenja preko fonda amortizacije koji je krajem 1938 god. iznosio 22 mil. din. prema 20 mil. u 1937, 17,3 mil. 1936 i 12,6 mil. 1935 god. Od investicija je otpisano 27% prema 25,5% u prethodnoj godini. S obzirom na to da je veliki deo investicija nov, otpisi su dosta visoki i potpuno odgovaraju prilikama. U godinama krize društvo uopšte nije moglo da vrši otpise, ali posle toga od 1934 god. ono se trudilo da to nadoknadi. Sopstvena sredstva pokrila su 95% investicija prema 84,2% u prethodnoj godini. Slobodno se može reći da su investicije pokrivenne sopstvenim sredstvima. To je posledica znatnih otpisa a i prestanka većih investicija u poslednjoj godini. Poverioci su porasli na 52,3 mil. din. prema 41,5 mil., 24,2 mil. i 22,8 mil. din. To je posledica većeg lagera, a donekle i porasta dužnika. Gvožđe je danas vrlo tražen artikal i biće možda u kratkom roku još bolji. Pod takvim okolnostima je opravdano zadužiti se, da bi bile osigurane sirovine s jedne strane i kontinuitet prodaje s druge. Osim poverioca »Sartid« ima i jednu obavezu u visini od 6 mil. din. po 5% 10 godišnjim zadužnicama iz 1936 god.

Iz računa gubitka i dobitka se vidi da su bruto prihodi porasli sa 10,9 mil. na 11,5 mil. din. Bolji je bio poslovni rezultat brodogradilišta, čiji su neto prihodi, posle odbitka nadnica, porasli sa 59.000 na 917.000 din. Neto prihod brodogradilišta bio je najveći za poslednje četiri godine. Veći i važniji su prihodi drugih odeljenja, koji su neznatno pali sa 10,6 mil. na 9,6 mil. din. Znatno veći nego u 1937 g. bili su razni prihodi sa 928.000 prema 191.000 din. Upravni troškovi su se povećali sa 2,2 mil. na 2,5 mil. din., porezi sa 3,2 mil. na 4,1 mil. din. Najjači je bio porast kamata sa 1,4 mil. na 2,3 mil. din. Otpisi su se nešto smanjili sa 2,5 mil. na 2,2 mil. din. Dobitak je iznosio 426.000 din. prema 1,6 mil. u prethodnoj godini. Najveći deo dobitka 300.000 din. upotrebljen je za jačanje rezervnog fonda, a 95.690 din. prenesen je za iduću poslovnu godinu.

Članovi upravnog odbora su gg.: Dr. Gramberg, Stevan Karamata, Max Ausnit, Kosta L. Timotijević, ing. Georges Fay, Oskar Pollak, Andrija Radović, Makso Antić, Edgar Ausnit, Dr. Georg Günther, Kurt Fränkel, Paul Gauthier, Vladimir Mišković, Georg Tietz, Dr. Milan Bartoš, Dragan Milićević, prof. Dušan Tomić, August D. Vickers, Kosta M. Ljubisavljević, ing. Otmar Henn, Erich Otto Serwischer.

U nadzornom odboru su gg.: Živojin Nešić, predsednik, Otto S. Drucker, Đorđe Jovanović, Ferdinand Medek, dr. Dimitrije Petrović, Milorad B. Jefremović i Arnold Laureani.